IV Ogólnopolskie Sympozjum z cyklu „Krakowskie spotkania z INSPIRE", 29-31 maja

U PROGU ZMIAN

Temat Sympozjum „Geoinformacja w kształtowaniu przestrzeni" okazał się nie tylko ciekawy, ale i niezmiernie aktualny z punktu widzenia pilnej konieczności wprowadzenia zmian w polskiej gospodarce przestrzennej. Prace nad zmianami w prawodawstwie zbiegają się z procesem transpozycji dyrektywy INSPIRE do prawa krajowego. Jest to z jednej strony okoliczność korzystna, ale jednocześnie stanowi ogromne wyzwanie legislacyjne.

JERZY GAŹDZICKI, KRYSTIAN PYKA

IV Ogólnopolskie Sympozjum z cyklu „Krakowskie spotkania z INSPIRE" odbyło się w Pałacu Wielopolskich, siedzibie władz miasta Krakowa. Głównego organizatora, którym był Urząd Miasta Krakowa, wspomagały rządowe i samorządowe władze wojewódzkie, uczelnia i przedsiębiorstwo geodezyjno-kartograficzne. Ograniczona pojemność sali obrad krakowskiego magistratu sprawiła, że w sympozjum nie mogło wziąć udziału więcej niż 180 osób.

Program imprezy zaplanowano tak, aby po przedstawieniu stanu wdrażania dyrektywy INSPIRE zostały omówione aktualne problemy kształtowania przestrzeni w Polsce, a na zakończenie – wyniki prac badawczych w zakresie optymalnego wykorzystania technik informatycznych i teledetekcyjnych w procesie planowania przestrzennego. Reprezentanci uczelni, administracji publicznej i instytucji prywatnych przedstawili w sumie 25 referatów. Odbyła się także sesja panelowa oraz prezentacja firmy Oracle, tradycyjnego sponsora sympozjum.

IMPLEMENTACJA INSPIRE

W referacie otwierającym prof. Jerzy Gaździcki omówił, jakie znaczenie dla implementacji INSPIRE ma rozpoczęty proces transpozycji dyrektywy do prawa krajowego. Konieczne jest, aby powstała ustawa *o infrastrukturze informacji przestrzennej*, a kilkanaście aktów prawnych musi zostać znowelizowanych. Proces ten ma się zakończyć do 15 maja 2009 r., co w warunkach polskich jest terminem bardzo napiętym i już można mówić o jego zagrożeniu.

Jednym z kamieni milowych na drodze do powstania infrastruktury informacji przestrzennej w poszczególnych krajach UE jest opracowanie metadanych. Doświadczeniami zespołu, który opracował polski krajowy profil metadanych w zakresie geoinformacji, podzielił się kierujący tymi pracami dr Marek Baranowski. Stwierdził, że państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny to unikalny w skali europejskiej zbiór materiałów referencyjnych i pochodnych. Jest jednak bardzo zróżnicowany i wdrożenie metadanych będzie zadaniem złożonym. Sprawą do pilnego załatwienia jest formalne ulokowanie krajowego profilu i powiązanie go z projektowaną ustawą *o infrastrukturze informacji przestrzennej*.

W przedstawionej przez wiceprezesa GUGiK dr. Adama Iwaniaka nowej strategii w zakresie IIP odchodzi się od pomysłu jednokierunkowego przesyłania danych z powiatów do poziomu centralnego na rzecz ustanowienia węzłów integrujących dane na poziomie powiatowym i wojewódzkim. Prowadzący sesję dr Kazimierz Bujakowski, zastępca prezydenta Krakowa, zaapelował do głównego geodety kraju Jolanty Orlińskiej o zainicjowanie szkoleń służby geodezyjnej w zakresie praktycznego wykorzystania krajowego profilu metadanych. W odpowiedzi nowa szefowa geodezji polskiej zapewniła, że rozpoczęła starania o środki finansowe na szkolenia służby geodezyjnej i kartograficznej w tym zakresie.

Jak stwierdził dr Andrzej Jagusiewicz, główny inspektor ochrony środowiska, państwowy monitoring środowiska nie działa skutecznie. INSPIRE jest szansą na powstanie przepływu informacji z funkcjonujących podsystemów środowiskowych dla potrzeb ocen i prognoz stanu środowiska oraz rozpowszechniania informacji o środowisku. Zdaniem ministra resort środowiska jest jednym z głównych interesariuszy INSPIRE, a teledetekcja satelitarna, jeszcze do niedawna niedoceniana przez administrację publiczną, będzie wspierała monitoring środowiska prowadzony do tej pory wyłącznie in situ w bardzo rzadkiej sieci pomiarowej.

ZMIANY PRZESTRZENI GEOGRAFICZNEJ A ROZWÓJ

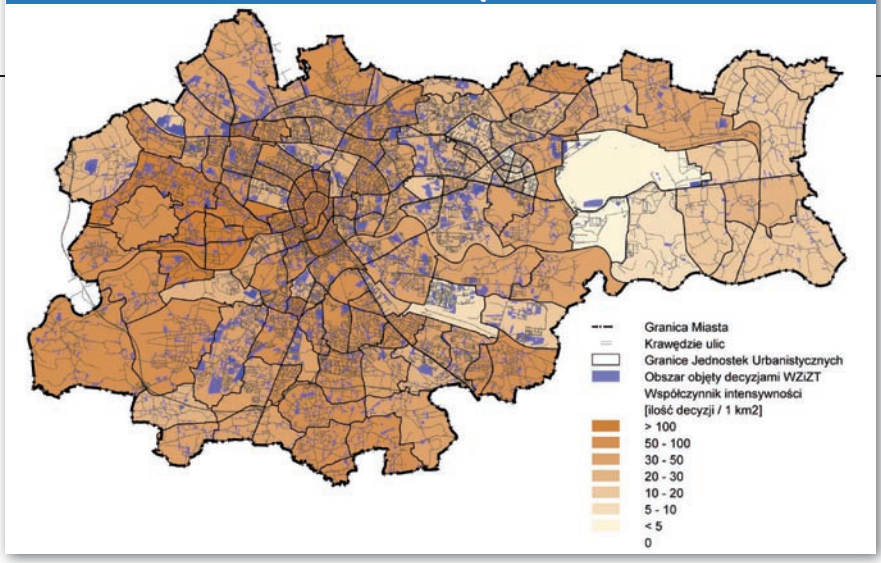
W tej sesji referaty zaprezentowali prof. Bogdan Ney (przewodniczący rady programowej sympozjum), dr Kazimierz Bujakowski (przewodniczący komitetu organizacyjnego), profesorowie Aleksander Böhm i Zygmunt Ziobrowski oraz dr Jadwiga Brzuchowska i prof. Tomasz Ossowicz. Przedstawione wystąpienia pozwalają na sformułowanie poniższych wniosków.

Niebezpiecznym zjawiskiem widocznym w stanowieniu prawa w Polsce jest niemal totalna krytyka instrumentów prawnych nasilająca się co jakiś czas, połączona z postulatami o ich zmianę, często bardzo radykalną. Przepisom zarzuca się wady, niemal identyczne z zaletami, które wymieniano przy projektowaniu i zatwierdzaniu tych przepisów w niedalekiej przeszłości. Tymczasem dość szybko okazuje się, że nowe przepisy nie eliminują w praktyce niedoskonałości (starych) lub wręcz wprowadzają (nowe) zagrożenia.

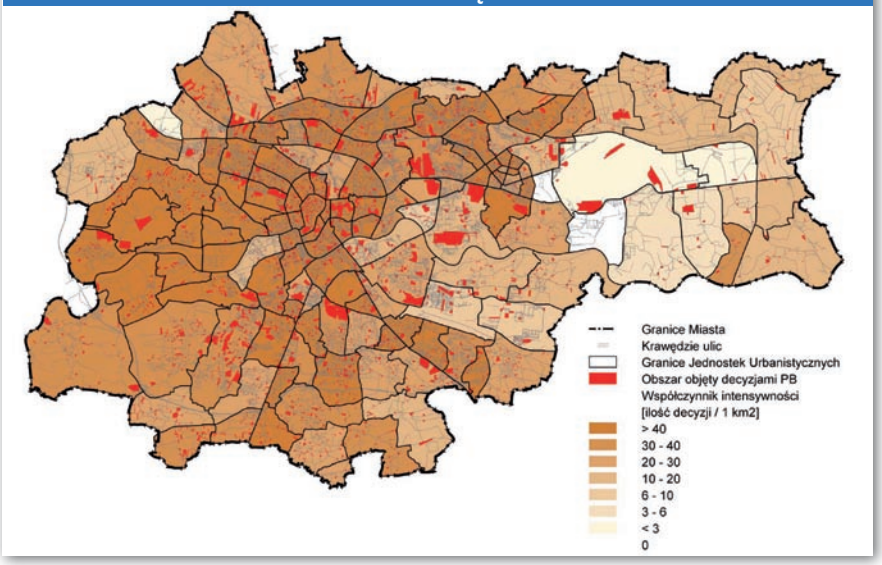
Samorząd ma niewystarczające środki do kształtowania zagospodarowania przestrzennego. Dokuczliwy jest brak standaryzacji wskaźników stosowanych w planowaniu przestrzennym oraz ustalonych źródeł wiarygodnych danych. Zebranie danych niezbędnych w procesie planistycznym wymaga często znacznie więcej czasu i wysiłku niż samo opracowanie planów zagospodarowania. Nie ma także mechanizmu monitoringu zmian zagospodarowania przestrzennego, co w konsekwencji uniemożliwia wyłapanie trendów, opisanie procesów i ich dynamiki.

Rośnie zapotrzebowanie na modelowanie procesów zachodzących w przestrzeni. Jedną z najpoważniejszych ba-

INTENSYWNOŚĆ INWESTYCYJNA. GĘSTOŚĆ DECYZJI WZ 2003-2007

INTENSYWNOŚĆ INWESTYCYJNA. GĘSTOŚĆ DECYZJI PB 2003-2007

Kazimierz Bujakowski, Agnieszka Czerwińska, Renata Filip, Jan Adam Barański, Andrzej Nowicki – przekształcenia przestrzeni geograficznej a rozwój miasta na przykładzie Krakowa

rier w stosowaniu metod symulacyjnych i optymalizacyjnych w praktyce planowania zagospodarowania przestrzennego i systemów transportowych jest brak przygotowanych do tego danych.

● POTRZEBY I OCZEKIWANIA WOBEC SYSTEMÓW GEOINFORMACYJNYCH

Sesję wypełniły trzy referaty, w których zostały przedstawione różne spojrzenia na rolę geoinformacji w procesie kształtowania przestrzeni. Wypowiadali się urbaniści zajmujący się zagospodarowaniem z perspektywy krajowej (dr Sławomir Anusz) i lokalnej (Magdalena Jaśkiewicz, dr Ireneusz Jędrychowski), a także znawcy rynku nieruchomości (Adam Polanowski).

Uczestnicy sympozjum dowiedzieli się, że możliwości zastosowania GIS w pracy nad koncepcją zagospodarowania przestrzennego kraju są bardzo skromne. Zespoły ekspertów nie mogą wykorzystać danych i informacji, których brakuje wskutek braku monitoringu planowania i zagospodarowania przestrzennego. Urbaniści oczekują, że informacja przestrzenna wykorzystywana do tworzenia planów będzie kompleksowa, aktualna i dostępna. Aktualność danych jest warunkiem ich przydatności, zatem aktualizacja powinna być regulowana i organizowana, według przyjętych zasad, gwarantujących informację o czasie, którego dotyczy. Podobnie wykorzystywanie baz danych powinno odbywać się według jednoznacznie określonych reguł i warunków (również finansowych). Przedstawiono kilka absurdalnych przykładów naliczania opłat za dane przestrzenne. Z kolei przedstawiciele rynku nieruchomości muszą samodzielnie zdobywać informacje pozwalające ocenić trafność lokalizacji inwestycji. Informacje dostępne w ramach BIP-ów są skromne, a sposób ich publikowania umożliwia jedynie oglądanie danych, nie pozwalając na ich operacyjnie wykorzystywanie.

● TECHNOLOGIE INFORMACYJNE JAKO WSPARCIE PROCESU KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI

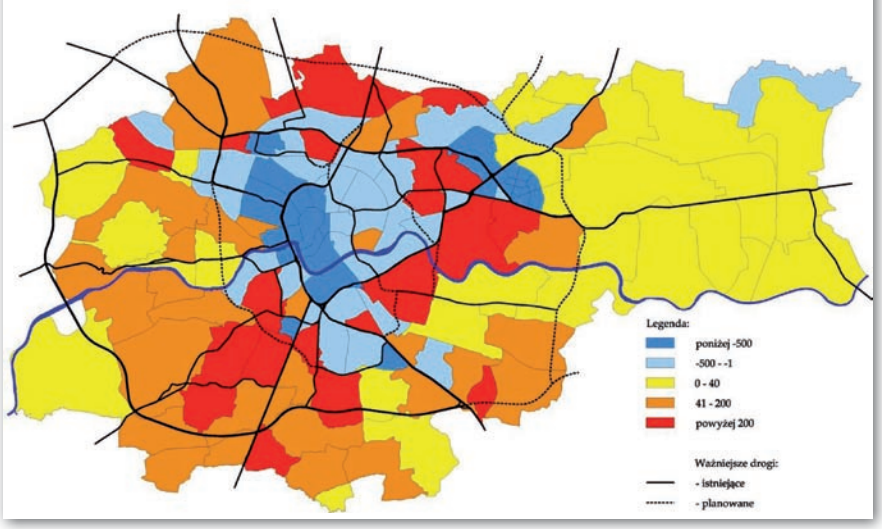
Duże wrażenie wywarły na słuchaczach doświadczenia dotyczące wykorzystania technik komputerowych do wspomagania planowania przestrzennego, które są udziałem Biura Rozwoju Wrocławia. Zostały one skonfrontowane z doświadczeniami krakowskiego Biura Planowania Przestrzennego. Pokazano, jak można sobie radzić z wykorzystywaniem planów opracowanych w różnych technologiach oraz jak zapewnić, aby plan był zarówno dokumentem prawnym, jak i operacyjnym, wykorzystywanym przez różne grupy użytkowników. Podkreślono, że powszechnym problemem planowania w gminach wiejskich jest niestosowanie w praktyce zasady zrównoważonego rozwoju, co nie rodzi żadnych skutków prawnych i administracyjnych dla samorządów lokalnych. Jak dowiodły kolejne dwa referaty, nowym polem wykorzystywania technologii informacyjnych w procesie kształtowania przestrzeni są konsultacje społeczne. Atrakcyjna geowizualizacja może być skutecznym narzędziem partycypacji społecznej w procesie tworzenia ładu przestrzennego.

● MODEL SYSTEMU PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

Niewątpliwie najwyższa temperatura dyskusji panowała podczas sesji panelowej z udziałem Olgierda Dziekońskiego, podsekretarza stanu w Ministerstwie Infrastruktury. Minister nakreślił podstawowe zmiany przygotowywane m.in. w *Prawie budowlanym* i w ustawie *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Jako motywację do wprowadzenia zmian Olgierd Dziekoński wskazał: niesprawny proces inwestycyjny, niską jakość planowania przestrzennego, w tym jakość urbanistyczną nowo budowanych zespołów mieszkaniowych, oraz nieprzestrzeganie dyrektyw UE (oceny oddziaływania na środowisko, udział społeczeństwa w sporządzaniu planów i programów, dostęp obywateli do informacji).

Konieczność zmian naszego ustawodawstwa podzielali pozostali uczestnicy sesji panelowej: Bujakowski, Böhm, Ossowicz, Ziobrowski. Podobał się pomysł zintegrowanego budownictwa mieszkaniowego, ale niektóre proponowane zmiany szczegółowe dyskutanci

ZMIANY GĘSTOŚCI ZALUDNIENIA W LATACH 2003-2007

określili jednak jako bardzo kontrowersyjne, w tym:

- wprowadzenie urbanistycznego planu realizacyjnego sporządzanego przez inwestora, zatwierdzanego w drodze rozprawy administracyjnej przez gminę,
- formułę „zgody urbanistycznej" (plan miejscowy, lokalizacja celu publicznego i UPR, decyzja o zgłoszeniu urbanistycznym) jako przesłanki dla projektu budowlanego i prowadzenia inwestycji,
- odrolnienie gruntów pod budownictwo mieszkaniowe w granicach aglomeracji miejskiej określonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

ROLA GEODEZJI I KARTOGRAFII W KSZTAŁTOWANIU PRZESTRZENI

Sesja ta dowiodła, że istnieją ścisłe związki pomiędzy danymi geodezyjnymi a procesem planowania przestrzennego. Prawodawstwo jest jednak niespójne, zaproponowano wiele konkretnych poprawek, np. likwidację obligatoryjności zawieszania postępowania podziałowego i pozostawienie tej możliwości ocenie organu prowadzącego postępowanie. W aspekcie spodziewanego zwiększenia roli studium zagospodarowania przestrzennego, o czym mówił minister Dziekoński, jawią się nowe możliwości wykorzystania TBD oraz innych opracowań tematycznych (mapa sozologiczna, hydrograficzna, opracowania inicjowane przez geodetów województw).

WYBRANE PROBLEMY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Sesję zdominowały dwa zagadnienia: planowanie przestrzenne obszarów metropolitalnych oraz wykorzystanie technik teledetekcyjnych do inwentaryzacji i monitorowania pokrycia i użytkowania terenu. Mimo braku podstaw prawnych wiele miast prowadzi prace nad planami obszarów metropolitalnych, czego przykładami są Warszawa i Kraków. W tych projektach jak w soczewce skupia się brak systemu pozyskiwania danych dla potrzeb planistycznych, zwłaszcza pokazujących dynamikę zmian. W tym kontekście bardzo istotne jest wykorzystanie stosunkowo łatwo dostępnych wieloczasowych obrazów satelitarnych, które umożliwiają uzyskanie obrazu przestrzeni o zróżnicowanym stopniu szczegółowości – od ujęcia regionalnego po szczegóły dotyczące pojedynczych obiektów.

WYZWANIA LEGISLACYJNE

Każde sympozjum z cyklu „Krakowskie Spotkania z INSPIRE" odbywa się pod innym hasłem, kształtującym tematykę obrad. W 2005 roku, podczas I Sympozjum, zastanawiano się nad miejscem geodezji w tworzeniu infrastruktury informacji przestrzennej, a także modelowaniu stanu środowiska naturalnego. W trakcie II Sympozjum pokazano rolę informacji przestrzennej w zarządzaniu kryzysowym, w aspekcie zapobiegania, ograniczania i usuwania skutków sytuacji kryzysowych. III Sympozjum unaoczniło, jak wielka jest waga dziedzictwa kulturowego dla rozwoju cywilizacji i jakie to tworzy wyzwania dla infrastruktury informacji przestrzennej.

Temat podjęty w 2008 roku „Geoinformacja w kształtowaniu przestrzeni", okazał się nie tylko ciekawy, ale i niezmiernie aktualny z punktu widzenia pilnej konieczności wprowadzenia zmian w polskiej gospodarce przestrzennej. Prace nad zmianami w prawodawstwie zbiegają się z procesem transpozycji dyrektywy INSPIRE do prawa krajowego. Jest to z jednej strony okoliczność korzystna, ale jednocześnie stanowi ogromne wyzwanie legislacyjne, gdyż jakość wprowadzonych zmian będzie miała ogromne znaczenie dla jakości polskiej infrastruktury informacji przestrzennej.

Podczas sesji podsumowującej sympozjum wywiązała się ożywiona dyskusja na temat implementacji INSPIRE, zwłaszcza transpozycji i skutków wprowadzania w życie dyrektywy. Na zadawane pytania odpowiedzi udzielał prowadzący sesję prof. Jerzy Gaździcki, który podkreślił, że dyrektywa jest jedynie początkiem procesu stanowienia prawa w zakresie infrastruktury informacji przestrzennej w Europie. Proces ten będzie przebiegał równolegle na poziomie unijnym oraz na poziomie państw członkowskich, w tym Polski. Stwarza to pewne trudności wdrożeniowe, z którymi należy się liczyć, aby móc je skutecznie przezwyciężać.

Organizacja sympozjum i jego poziom spotkały się z uznaniem uczestników, o czym świadczy przyjęta uchwała (w ramce obok). Większość spośród wygłoszonych referatów zostanie opublikowana jako artykuły w czasopiśmie naukowym „Roczniki geomatyki" po uprzednim przygotowaniu tekstów i zgłoszeniu ich do druku przez autorów oraz pomyślnym przejściu przez proces recenzowania i redagowania.

UCHWAŁA IV SYMPOZJUM „KRAKOWSKIE SPOTKANIA Z INSPIRE"

Uczestnicy sympozjum wysoko oceniają wybór tematyki, aktualność oraz ogólny poziom wygłoszonych referatów. Istotne znaczenie miała debata dotycząca pakietów projektów ustaw, które w sposób kompleksowy mają znormalizować przepisy dotyczące systemu planowania przestrzennego oraz realizacji procesu inwestycyjnego, znacznie zwiększając rolę monitoringu zmian geoprzestrzeni. Podkreślone zostało w ten sposób znaczenie dyrektywy INSPIRE, a przy tym zwrócono uwagę na negatywne skutki ewentualnych opóźnień i braku kompletności jej transpozycji.
Uczestnicy sympozjum wyrażają wdzięczność Urzędowi Miasta Krakowa, za sprawną organizację, gościnność i przyjazną atmosferę obrad.

JERZY GAŹDZICKI, KRYSTIAN PYKA

Autorzy dziękują przewodniczącym sesji za sporządzenie i udostępnienie notatek sprawozdawczych z przebiegu prowadzonych przez nich obrad.

Zdjęcia z sympozjum na Geoforum.pl w zakładce Fotogaleria